

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
 Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
 küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
 Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
 és kliring 10,489. sz. — Helyközi telefont 15. sz.
 Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
 LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
 Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szögig
 szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet cm
 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Alkotmányos életünk teljesen hazug és fiktív.

Irta: *Apponyi Albert gróf.*

I.

A következő benyomásokkal hagytam el hazámat, mikor július 18-án néhány heti üdülés végett ide Franciaországba utaztam:

Néhány nappal előbb Beöthy Pál, a házelnök Tisza-regime előfutára, megfenyegetett börtönnel, ha „észre nem térek” — már t. i. nem épen engem névleg, hanem az egész ellenzékkel együtt.

Azután, közvetlen elutazásom előtt, a Tisza csoport nyugodtfelekü publicistája és opportunistája közjogásza Réz Mihály, a „Budapesti Hírlap” hasábjain békét hirdetett és már most névleg engem is felhívott a béke közvetítésére, megtevén csekélységetem captatio benevolentiae gyanánt „közéletünk diszéré”.

Végre július 17-én megszólalt Jupiter tonans maga; reáduplázott Beöthy Pál főmedvényére, azzal a különbséggel, hogy ő is külön foglalkozott velem, de a Réz Mihály jóvoltából nyert díszes állásról degradált „minősített szélkakassá”, ami azonban inkább retour-chaise számba megy, a miért én őt monomaniakusnak neveztem volt.

Ugy éreztem tehát magamat, mint a vizgyógyászat egyik újabb módszerével, az ugynevezett változó, azaz félpercenként jéghideg és ismét forró zuhannyal kezelt páciens. De ne vegye nekem rossz néven Réz Mihály, akinek becsületes szándékát tiszteltem (lám, mégis csak fogott rajtam a captatio benevolentiae), ha a jelen pillanatban csak a nagy és kis mogul szavaival veszem irányadónak; mert ma ők, vagyis inkább ő uralkodnak, illetve uralkodik. A Réz Mihály cikke a munkapárt és a munkapárti közönség benső hangulatának nyílt titkáról lebbentette föl a fátyolt; ámde ez a hangulat ma még nem számít: ma az egyetlen világos és erős akarat érvényesül, mely annak a pártnak körében létezik: a Tiszáé. Hogy ennek az akaratnak hányan engedelmessé válnak, sőt hajtozással, sőt keserűséggel és mindenféle utógondolatokkal, az ma még egyre megy; a földolog az, hogy engedelmeskednek. És nekem az a benyomásom, hogy az a nagy hang, az a témádó impetus, mely a két elnöki nyilatkozatban megszólal, nem annyira nekünk, ellenzéknek szól (hisz' velünk végez a rendőr, a katonai kordon — később a mandátum-fosztás és esetleg a börtön), mint a saját pártjuknak; nem minket akar terrorizálni, hanem amazokat; nem az a cél, hogy mi „észre térjünk”, hanem inkább az, hogy azok észre ne térjenek.

Egy okkal több, hogy a dolgot hidegen vegyük. Ami különösen csekély magamat illet, távol van tőlem minden személyes érzékenykedés; aki valahová odalő, legyen reá elkészülve, hogy visszalönek. Az egész kérdés az, hogy melyik lövés talál.

Ezt akarom megvizsgálni; illetve ez fog kiderülni Tisza István történeti előadásának és parlamenti elméleteinek megvizsgálásából.

Mindenekelőtt nagyon téved Tisza István és tévednek barátai, ha annak kiemelésében, hogy ő egy rögeszme egyoldalú uralma alatt cselekedett és cselekszik, midőn a parlamenti jogrendet felforgatja, a támadás kiélesítését keresik. Ellenkezőleg; ez az egyetlen subjektív mentség, mely mellette felhozható; ez cselekvése elítélésének legenyhébb formája és meggyőződésem szerint, ez az igazság. Nem abban áll a monomania, hogy valaki következetesen akarjon egy dolgot; tehát nem azt kifogásolom, hogy ő a beteg, — óh, de mennyire súlyosan beteg — a magyar parlamentarizmus gyógyítását tüzte ki magának évek óta életcélul; hanem a hiba abban áll, hogy kizárólag egyik symptomáját látja a betegségnek: az obstrukciót; kizárólag egyik törvényét akarja ismerni a parlamentarizmusnak: a többség uralmát; holott ez a törvény csak formája egy magasabb törvénynek: a nemzet akarat szerinti kormányzásnak és amaz, a betegségi symptomá csak folyománya a magasabb törvény fogyatékos érvényesülésének, lázas reakciója az alapjában és lényeges szerveiben beteg organizmusnak.

Tisza István látja az obstrukciót és annak közvetlen káros következményeit; egyedül ezt látja tizenöt esztendő óta, egyedül ennek eltávolításán töri fejét, egyedül erre edzi erejét. De azt nem látja vagy nem akarja látni, hogy népképviselői rendszerünk, melynek alapjai hatvanégy esztendő óta nem tágultak; mely az azóta keletkezett új társadalmi erőket kényszerzubbonyban tartja; mely a kevés számú jogosultak közt is kiáltó egyenlőtlenségeket létesít, ma már valóságos paszvil a népképviselőre; azt sem látja, hogy a választók óriási hányada direkt függésben van a hatalomtól — tehát saját akaratát nem is nyilváníthatja; hogy szavazási eljárásunk nem törvénykönyvbe, hanem postakönyvbe való; hogy a korrupció garázdálkodásának mindez széles medret ás; hogy a jogorvoslatok egész rendszere csütörtököket mondott és csak azt sebzí meg, aki elég botor, hogy igénybe vegye. Azt sem látja, hogy amikor, csodák-csodája, mindezen akadályokon utat tör magának és külsőleg a többséggé válik egy nemzeti akarat, egy természetes és szükségszerű nemzeti akarat, olyan, amely lehetetlen, hogy az ne éljen egy valamire való nemzet lelkében, az t. i., hogy védereje nemzeti jelleggel birjon:

akkor a többség jogának törvénye egyszerre nem gilt, akkor előbb sutba dobják az egész alkotmányt, semhogy ennek a többségi akaratnak bármily csekély mértékben eleget tegyenek; úgy, hogy ily körülmények közt a többségi elv igazában csak akkor érvényesül, mikor nem fedi a nemzeti akaratot és megszűnik számítani, amikor azt valóban kifejezésre juttatja.

Mindezt Tisza István nem látja. Annyira beleélté magát ennek a rongy-parlamentarizmusnak formalizmusába és egy pártnak uralmába, amely nyilvánvalólag csak ebben az atmoszférában bir lélegezni — mert mihelyt a hatalomra és a hatalomnak rendelkezésére álló pártkassza millióira nem támaszkodhatik, hanem saját erkölcsi erejéből kellene érvényesülnie, a küzdelemtől visszavonul — mondom: annyira benne él ezekben a rejtett állapotokban, melyek, ez igaz, az ő pártjának és politikai irányának létfeltételeihez tartoznak, hogy csak azt érzi sérelemnek, csak abban lát veszedelmet, ami ennek a minden izében romlott és korhadt álalkotmányossági mechanizmusnak zakatolást zavarja. És így beleszuggérálta magát abba a hitbe, hogy csak az obstrukciót kell megtörni és akkor helyre van állítva a magyar parlamentarizmus, sőt, a magyar nemzet tekintélye is! Hiszen valóban hallatlan naivitással a véderőjavaslatoznak Ausztriában történt gyors elintézését is az általa helyreállított magyar presztizs javára írja; holott csak a vak nem látja, hogy a magyar nemzeti törekvések letörését siettek osztrák szomszédaink befejezett ténynek emelni.

A politikai helyzetről.

Az egész magyar és bécsi sajtó s a politikai világ, mind Apponyi gróf nagyszabású cikkének hatása alatt áll. A szövetkezett ellenzék minden árnyalata egységes. Andrassy, Apponyi, Kossuth, Zichy Aladár gróf és Károlyi József gróf hirdetik a végletekig menő harcot a Lukács—Tisza féle rendszer ellen. Az „Országos Diákbizottság” vasárnap Budapesten barátságos összejövetel formájában tiltakozó gyűlést rendezett a sajtószabadság abszolutisztikus korlátozása ellen. A népes gyűlésen a budapesti sajtó egyeteme képviselve volt és Szatmári Mór, a Budapesti Ujságírók Egyesületének, alelnöke az egyesület nevében melegen üdvözölte a Diákbizottságot, mely a sajtószabadság védelmezésére országos mozgalmat igyekszik teremteni. Beöthy Pál egy vicinális vasut ürügye alatt belopta magát több, mint 100 csendőr fedezete mellett Törökszentmiklósról és munkapárti beszámolót tartott. Lukács László pedig Jeszenszkyvel tanácskozott — hivatásos rémületére, akik szörnnyű módon megijedtek az esetleges új választásoktól. A csudába is! Beszámolni sem mernek; hátha még választás elé kellene álljanak!... Hirdmondó sem maradna a szegény mungókból. Pedig hát ez volna az igazság, felgyülemlett rettenetes bűneik után... No, de ami késik, nem fog elmulni. Eljön a vásár a napjára

Elsőbb a nevelés a tanításnál.

— A művészeti tárgyaknak a gyermeki lélekre való nevelői fontosságáról. —

A XX. század a technika, a természettudományok terén való lázas csörtetése arra figyelmeztet, hogy a nevelés terén is parallel haladnunk kell vele. E század jelszavának egyik szerény visszhangja ifj. Józsa Sándor fenti címen kiadott művecskéje is, a melyben a székely pedagógus szavaival mutat reá a mai népiszkolai oktatásunk fogyatékosságára: a művészeti tárgyaknak a gyermeki lélekre nem eléggé méltányolt nevelési fontosságára.

Jól lehet törvényeink szorgalmazták a művészeti tárgyaknak, rajz, kézimunka stb. intenzívebb és eredményesebb felkarolását, mégis azt látjuk, hogy nagyobb súlyt fektetünk mai közoktatásunk szerencsétlen vizsgarendszere miatt a szavakkal való brilliázásra, mint a tárgyban való elmélyedésre, beleérésre. Igen, mert nem gondoljuk meg, hogy a rideg verbalizmus nem jelenti egyzersmind a lélek mivelttségét is.

Ne csodálkozzunk tehát, ha fűröl-fáról szépen beszélni tudó, de vasakarát nélküli, az igazért és szépet lelkesedni nem tudó, koravér, petyhüdt ifjakat bocsátunk ki az életbe. Mig ezt egyrészt szomorúan tapasztaljuk, másrészt akarva-nemakarva meg kell értenünk a művészi nevelés imperatívuszát: elsőbb a nevelés a tanításnál! Ezzel érintetem a célt, melynek Józsa műve szolgáltatásban áll. Öntevésre, fogékonyságra kell készítenünk a gyermeki lelket: ez a direktívája az értekezésnek, amire égető szükség is van, ha meggondoljuk, hogy a gyermek az ismeretek nagy komplexuma miatt évi munkásságának eredményét szétfogácsoltan össze-vissza kuszáltan látja.

Összképet, kerek egészet kell e helyett a gyermeknek nyújtunk, mert csak így taglalódhatik bele abba az erkölcsi organizmusba, melyben első sorban nem a tudósoknak, hanem a jellemes embereknek van helye.

Ha ezt megakarjuk valósítani: a belső tartalmat, a keresztény etika örökség normáit felibe kell helyeznünk a mai üres szótanulmányos formálizmusnak. Ha mindezt el akarjuk érni, nem szabad egy pillanatra sem szem elől tévesztenünk a gyermekjátékoknak kiváló pedagógiai tapintattal való vezetését, mert ezekben a demokrácia és a munkafelosztásnak hatalmas elve uralkodik; s mert a játékok során érti meg a gyermek a fontos korrelációt, mely az egyest az egyetemesthez fűzi.

Később midőn az egyén a közösséggel való vonatkozásban, nem mint gyermek, hanem mint férfi jön tekintetbe: van igazán szükség a munkásságra, vasakaratra, jobban mondva egész, nem fél emberségre; van szükségünk az élet küzdőterén, amit a természet megkedveltetése van hivatva eszközölni. Vezessük hát gyakran ennek ölére a gyermeket s érteessük meg vele annak beszédét, a benne rejlő isteni nagy gondolatokat, mert a természet a legnagyobb mester a szép, jó és igaz ifánt való érzés felkeltésében és fejlesztésében. A természet legyen iskolánkban is a rajzoktatást illetőleg mesterünk.

Ne a mintákat, mint a valóságnak árnyékait másoltassuk, mert ez a szolgaság érzetét kelti fel a gyermekben, míg ellenben az eleven természetnek: falevélnék, fának utánzása erős, életet lehel a kis teremtsébe. Ez csak így van jól, mert élni akarunk, életre van hát szükségünk!

Az az élet, amit a természet megismerése nyújt a gyermeknek, egész életére az ő mikrokozmoszának nemtője, harmatcseppje

lesz. Ha mi, munkásságunknak palmaágát elakarjuk nyerni, a természetnek a rajzoktatásban való reprodukálásánál ne legyünk parancsnokok, ne akarjunk érvényt szerezni vaskövetkezetességgel a „sic volo sic jubeo“ elvének, hanem csak gyöngye irányítással hasunk közre, mert csak így nevelhetjük a gyermekben az öntevést, önbizalmat és munkásságot, s mert csak így szívlelhetjük meg nagy írónk és tudósunk: Alexandernek szavait: „A tanítás álljon kevés szóból, több látásból és csinálásból“. Minthogy a gyermek a mesék napsugaras birodalmában jól érzi magát: vezessük őt be ide, annál is inkább, mert a klasszikus mesék nagy erkölcsi tökéjüknél fogva, a gyermeki lélekbe mintegy észrevétlenül belelopják a kötelességtudásnak, munkásságnak, vallásosságnak s más érvényének eszményeit. Ami természetes is, hisz a gyermek fantáziáját főleg az ellentétek: a koldus és a király, az óriások és a törpék stb. kapják és termékenyítik meg legkönnyebben. Abban, hogy a feltörekvő pástorfiu nagy emberré lesz, a szorgalomnak, kötelességtudásnak, Istenben való hitnek jutalmazását látja anélkül, hogy ezekről neki ragyogó szónoklatokat tartottunk volna.

Ime ezek a vezérgondolatok, eszmék, melyek az értekezést átlengik, karakterizálják.

Ezen művecskét a tanügybarátoknak és szülőknek szives figyelmébe ajánljuk. Kapható szerzőnél: Ditróban (Csikm.) 1 koronáért.

KÉMENES ANTAL.
főgimn. tanár

Színes képek.

Egybe jövünk, csak várj!



Udvarhely végibe Szombatfalán a disznókot, ahajt a Kossuth-utcaiba penig a bornyukat és a kecskéket akkor kürtötte a pástor. A városba csak a tejesasszonyok járkáltak, a bötöket nem nyitották még ki. A Csiri Biri vendéglőjibeszálltak.

Hanem a két e-ítők is hobos vót, mert lassan nem szeretnek járn, most tolló szabaduláskor lösznek két esztendősök. Kifogják a csitkókat s a sorogájához kötik. A hámost s a fejteni való egyet-mást Ferencbá béviszi a házba, az asszony pedig valami csürkéköt vitt a piacra eladni.

— Kijedné mennyi pénz van? — kérdi az asszony Ferencbától; mialatt Ferencbá a szekér körül forgolódott.

— Miér, tán má köteni akarsz?!

— Ne beszéljön annyit, nálam is kell vajegy krajcár lögyön!

— Add el a csürkéköt slössz! Ferencbá mégis ad a kebelibe dugott zaeskból, s mind elsőjédek bajt igazítani.

Ferencbának nem sok baja vót; ő a banknál tölleszeni akart. Legén fíjok meg csidmát akart vönni, s azt mönt megüyelni a színbe. Egész délelött ámbolygott, nem is pallotta a pénzt, csak egy pohár méhsert ivott; melegbe az embür megszonnnyul.

Dél felé, mikor ésszekerültek, hát ez az embür valami oroshögyi jó embürössivel ésszetalalkozott s elkesztek illogatni. Az asszony szónékül nem állja meg s azt mond-gya:

— Kijed ugyanbiza miésinál?! Vötte kászát s fénkövet?!

— Örökké ne habarj, hanem új le te es cheré!

Az asszony le is ül, a fíja melléje s kiterítette a takaróruhát, hogy ögyenek déere, hisze szinte úgy megvadnak ehüve, hogy egymást elig lássák, csak Ferencbá s az oroshögyi nem vótak megehüve, ök kettőt is láttak egy hejett. Megötték ami vót s utána eomongya Ferencbá, hogy ez az oroshögyi embür neki kije s mije, osztán ittak. Közbe azt mongya az asszony a fíjának,

eriggy a csitkókat itasd meg, met az üdö odatöt, hogy indulni kéne. Mig a legén itatott, a dolog odafordult, hogy Ferencbá nem kezdött eeférni a házba. Látta ezt az asszony, aszt mongya fíjának:

— Fogd bé a csitkókat, met apád nem tuggya megrágni, arit ivott. Mönyünk haza.

A legén azt is megcsinálja s mikö mongya Ferencbánsk, hogy „üjök lö, met indulnak“, azt mongya:

— Ki merete az én csitkóimot befogni, abbó kiporonesol, mi?!

— Eleget az asszony s a fíja, hogy né így, s né úgy, aszt mongya egy kicsit megcsöndösödve, hogy:

— Ha má befogatok, hát mönyetök es haza! Én az Istennek se mönyök ijen hamaa haza.

S ez evel eotöt. Ferencbá csak tötötte a bort. Az oroshögyi, kinek a legén megteccött, aszt mongya hogy:

— Fíjam, az Isten tarcsa meg az eröd s a szömödvilágát s aggyon neköd eröd, egészséget, hogy olyan lehess, mind apád.

Az asszony ezalatt csak pufogdogalt, duruzsolt, sohajtott mindégyre.

A sok mérögnek a lött a vége, hogy Ferencbá megindu ki a házba, e kicsit lassan mönt, mintha bánna.

Föülnek s megindunak Uram Isten, de úgy, hogy a szekér fara úgy jár, mind az ostor csapója. Az asszony valami edénykött szorongatot a kezibe; közbe ügyelve a kerékszőgököt, hogy nem esnek-e ki? El-érköznek Szöntlélökre s a szövetközet előtt megának. Hogyne! Itt má meg kell áni! Ferencbá kászát s fénkövet, az asszony teretura (denaturált) szeszt akart vönni, met Udvarhejt eefeletötte. Legén fíjok is bémönt szípkás-szívarat vönni, met szekerrázás közbe szívarat csináni nehéz. Az asszony kijö s utána szöl Ferencbá:

— Egybe mönyünk, csak várj!...

Az oroshögyi is még ott vót, a farkaslaki vásárra ügyeközött s Ferencbá eddig eehozta, osztán Farkaslaka csak ahajt van.

Az asszony várt is egy esoró üdejig, közbe megkérözve a járó-kelő asszonyoktól, hogy mije itt a fuszújka, virágzike, hát a kendör s a piyóka?

Közbe mindégyre nözött a szövetkezet ajtajára, hogy jönnék. A csitkók is nyugtalanokdottak, kivát ha cigánt láttak jönni hátán jubörrel. Éccö bekiját:

Jötöké má te? Hogy így úgy a beletök mindöni, hát nem vót elég Udvarhejt?!

Nagykésöre hát jönek nagy jenige szivarokkal szájukba, de nem egybe jöttek, hanem dirib-darabba. Ferencbá behagyta e mit vásárolt s a korbácsot, a legény pedig a kalapját. Ez az ember egy pohár bort hozott ki a asszonynak, hogy kiöngesztelje. — Az asszony nem is akarta eefogadni, aszt monta, hogy ő méröggel úgy van lakva, hogy neki sömni se kell, de azé méges megitta.

Az oroshögyinek szöröncsés vásárt kévántak s az avar elmönt. Ferencbájék is megindultak, de má öreg özsonya vót.

Ferencbá nem tudott beszélni, de tudott az asszony. Lélögzetvétel nélkül szüta egyfojtába Ferencbát Szöntlélöktöl Alsöbencédig úgy, hogy a ki hallotta, nemcsak a füle hanem a meeje is megfájdult.

Közbe-közbe csak aszt monta Ferencbá félig hátrafordulva:

— Beszél bolond, beszél! S lekacagta.

Az asszony mérögölödött, átközödött, védte az igazát. Nyilván neki is volt igaza.

Már sötét vót. Tordátfala még messze vót. A legén réa vagdalt a csitkókra s azok még jobban futtak, s amint ott kendörhely lankássába Toró Gecibá lucernásánál sirül-nének el, úgy teccik Ferencbának s a fíjának, hogy az annyuk a sorogájába igön csöns dös... Visszanöznek. Hát az asszony nincsuht...

— Hinnye te, fogd meg a csitkókat, aj meg, valahol leejtöttük anyádöt. No itt má Istenös baj van! Várjon kijed apám én viszszamönyök.

Ferencbá vár, fülel, még a ssuszogását is visszafojcsa.

Hanem jó visszamehetött a legén is, met amint az annyát kiátotta, elig hallott.

Éccö zsukutolás hallik. Meg van az asszony, csak vajjon hogy!? Megérköznek s hát a fíja nem vezet, magató jött.

— Hát te hova löttél vót Lidi? — kérdi Ferencbá. Az asszony csak részög embört s fenét emlögetött.

— Amind elszunyákoltam égy szikrát, éccő nagyot döccsent a szekér, s én arra öbredök meg, hogy a sánc széjin vagyok. A kezem nyeliről s ehejt a feresokamról égy kicsihelyt mind lemönt a bőr, de a jeccség, a jeccség! Linte kéré löttem.

— Jó, hogy még egyeb bajod nem lött, hanem kár, hogy a nyelved nem haraptad el! Ezé nem vót mé kiess!

— Kijed örökké ijen bolond, ha iszik — mondja eekeserődve az asszony. Hátha eeposztutam vóna?!

— Immá ahogy van, úgy van... Újaj-tök fő!

Égy kicsit késébben azt mongya Ferencbá:

— Látok Lidi, ha nen. beszétél vóna anyit, nem esté vóna ki s most otthon vónánk.

S a val csöndösön bazaaröglettek.

József Dezső.

HIREK.

— **Kossuth hazaérkezett.** Kossuth Ferenc, ki július első napjaiba Nauheimba utazott egészsége helyreállítása miatt, vasárnap hazaérkezett Budapestre. A pártvezérre rendkívül jó hatást tett a fürdői kúra. Megérkezésekor egy újságírónak ezeket mondotta:

— Ami Magyarországon legutóbb történt, arról csak a legnagyobb elítélés hangján lehet szólni, mert bizony külső ellenség sem tehet nagyobb kárt, mint tettek elvakult szenevedelmű politikuskaink. A közel jövő taktikájáról nem nyilatkozhatom addig, míg pártom e tekintetben nem határozott. A történetek után kétségtelen, hogy az egyesült ellenzék folytatja a legelszántabb harcot a kormánnyal és mindazokkal szemben, akik a magyar parlamentet lábbal tapossák és az országra ezt a szegényt hozták.

— **Sajtó-pártoló főispán.** Ha van fumei cápa, miért ne lehetne sajtó-pártoló főispán is!? Így gondoltunk ama, különben hihetetlennek látszó híren, mely arról szól, hogy hallerkeői Haller János gróf, aki állítólag az udvarhelyi főispánságról lemondott, főúri méltósággal kíván résztvenni — a sajtó-pártolásban. Alapítványt tervez abból a fényes fizetésből, melyet az udvarhelyvármegyei főispánságért valóban oly régóta és egészen indokolatlanul utalványoznak részére. Az alapítvány azt a nemes és emberbaráti célt szolgálja, hogy ami kárt itt-ott az ellenzéki sajtónak okozott, azt némiképen — helyre-pótolja s így *közelgő végnapjait* e tényével megédesítse. Mi már most kijelentjük, hogy a magunk részéről nem reflektálunk még ilyen alakban sem a főispáni — fizetésre...

— **Harc a végletekig.** Apponyi Albert gróf, közéletünk büszkesége, a magyar nemzet örökké fénylő világhírű tudósa, nagyjelentőségű cikkelyt írt Párisból a „Budapest” vasárnapi számában. Ez a remek mű érdekes arra, hogy mindenki elolvassa, általánosmánya és abból erőt merítsen a másfél hónap mulva eleméntáris erővel kitörő nemzeti nagy küzdelemhez. Igen, mert ha Apponyi gróf, a legmérsékeltőbb politikusok egyike *végletekig* menő *harcot* hirdet, akkor elhihetik a legelvakultabb munkapártiak is hogy tényleg veszélyben van a haza... Ezt a nagyszabású politikai tanulmányt a „Székely-Udvarhely” olvasó közönségének is közkincsévé ohajtván tenni, bár helyszüke miatt megszakítással, de szóról-szóra leközzöljük s arra különösea felhívjuk az elfogulatlan közönség figyelmét.

— **Kitüntetett tanító.** A király Jancsó István erdőfülei nyugalm-zott ref. énekvezértanítóknak az ezüst érdemkeresztet adományozta.

— **Az egyesült ellenzék,** mely az aratási munkálatokra való tekintetből egyelőre országos akcióját beszüntette, augusztus havában ismét megindítja hazafias ébresztőjét. Eddig több, mint *kétszáz község és város* jelentette be tiltakozó gyűlését s hívta meg arra a szövetkezett ellenzék tagjait. A gyergyószentmiklósi választókerület polgársága augusztus 4-én ünnepli *Sümegei* Vilmost, a kerület lángelkű képviselőjét, ki a székelyeknek e idő szerint egyik leglelkesebb vezérfeje. Az augusztus, szeptember és október hónapokra kitűzött ellenzéki népgyűlések között van Szentegyházásfalva (Oláhfalva), Oklánd, Székelykeresztúr és sorra kerül majd bizonyára a Sövidék, valamint Székelyudvarhely város is az Udvarhelyi-véki kerület részéről, ahol most Kállay Tamás ur, a hitehagyott „ellenzéki” politikus preparátája a kormány „Ingyen példány”-aival a jóhiszemű székely bácsikat. Az egyesült ellenzék központi irodája Budapesten, IV. Ferenc József rakpart 27. sz. alatt van. A népgyűlésekre és az ellenzéki mozgalomhoz tartozó megkeresések ide intézhetők.

— **Búcsu.** Homoródremetében — mint lapunknak írják — az idei búcsu-ünnepet jul. hó 28-án tartották szokatlan látogatottsággal. A Homoródvölgy kath. papsága és a környék intelligenciája szép számmal gyűlt össze ezen alkalommal s igaz lelkesedéssel ünnepelték a körökben fiatalos buzgósággal megjelent Boér István abásfalvi gör. kath. esperesplebánost, aki a közéletben és az irodalomban folytatott hosszú hazafias munkédésénél fogva, illetékes körökben a székelyföldi magyar gör. kath. vikáriátusnak komoly jelöltje.

— **Mucsaik állapotoknak** szokták nevezni az olyan helyzetet, mely Székelykeresztúron a m. kir. telefon-központnál történik. Az elégedetlenség általános különösen azért, mert beszédközben valósággal bosszantják az előfizetőket. Felkérjük a posta- és táviratigazgatóságot, melynek előzékenységét máskor is tapasztaltuk, kegyeskedjek intézkedni, hogy a székelykeresztúri telefon-központon végre a rend és hivatalos komolyság helyreálljon. Elvégre, ha valaki hivatalt vállal, annak kötelessége is azt kellő komolysággal betölteni.

— **Az őszi sorozás.** Az idénre megkészt a sorozás. Tavasz helyett őszkor fognak sorozni. Udvarhelyvármegyében az oklándi járás területén kezdődik és pedig szeptember 7-én s tart 9—11-ig; az udvarhelyi járásban pedig 13—19-ig; Székelyudvarhely város részéről 20-án, míg a székelykeresztúri járás területén 23—26-ig soroznak. A behívó-jegyet nyomban a markukba nyomják s alig néhány nap mulva be kell rukkolniok a besorozott ifjaknak.

— **A „Székely Társaságok Szövetsége”** hetedik rendes közgyűlését folyó évi augusztus 26-án, d. e. 9 óra kezdve Csikszereében, a róm. kath. főgimnázium nagytermében tartja meg, melyre a társaságokat és a székelykérdések iránt érdeklődőket tisztelettel meghívja Tárgysorozat: 1. Délőtt 9 órakor a közgyűlés megnyitása Deák Lajos kir. tanácsos, szövetségi elnök által. 2. Elnöki előterjesztések, jegyzőkönyvvezető és hitelesítők kiküldése stb. 3. A vendégek üdvözlése Dr. Ujfalusi Jenő Csikszereváros polgármestere által. 4. A szövetségi közgyűlésre jött képviselők bejelentése és igazolása, 5. Titkári jelentés. Beterjeszti: Máthé József főtitkár. 6. „A székelykérdés és a pénzintézetek”. Előadó: Dr. Zakariás János ügyvéd, a Brassói Székely Társaság elnöke. 7. „A Székelyföld fürdői, természeti ritkaságai és az idegen forgalom”. Előadó: Dr. Hankó Vilmos, budapesti főreáliskolai igazgató. 8. „Csikvármegye iparának fejlesztése”. Előadó: László Gyula szövetségi alelnök, a maros-vásárhelyi keresk. és iparkamara ma-

sodtitkára. 9. „A csiki gazda néhány nyomorusága”. Elő. d. T. Nagy Imre, csikme-gyei gazdasági egyleti titkár. 10. „A Székely nép szociológiája és haladásának feltételei”. Előadó: Dr. Kovács József, debreceni guzd. akadémiai tanár. 11. Számadás, költségvetés. Előterjeszti: Hints Sándor pénztáros. 12. Indítványok. 13. A jövő közgyűlés helyének és idejének megállapítása. 14. A közgyűlés bezárása.

— **Pályázat.** Az erdélyi róm. kath. Státus Méltóságos Igazgatótanácsa f. évi 1938. sz. intézvényével pályázatot hirdet a „hidvégi Gróf Nemes Ábrahám róm. kath. ideiglenes ösztöndíj alapítványból” egy évi 400 K alapítványi helyre. Az ösztöndíjra csak is háromszékme-gyei róm. kath. vallásu s legalább a főreáliskola I-ső osztályát jeles eredménnyel végzett tanulók pályázhatnak, gimnáziumi tanulók csak az esetben pályázhatnak, ha hajlandók a főreáliskolába átlépni. Ez utóbbiak kérvénye csak az esetben vétetik figyelembe, ha reáliskolai pályázó nem jelentkeznek. A pályázati kérvények keresztlevéllal, iskolai és vagyonsági bizonyítványokkal felszerelve, f. évi szeptember hó 10-ig gróf Nemes János ur Ö méltóságához Hidvégre, u. p. Földvár, küldendők be, aki kegyturi jogánál fogva a kijelölést megteszi és a kérvényeket az erdélyi róm. kath. Státus Igazgatótanácsának bemutatja. Az ösztöndíjas első sorban a székelyudvarhelyi m. kir. állami főreáliskolát tartozik látogatni s mint ilyen, a székelyudvarhelyi róm. kath. finevelében helyeztetik el. Indokolt kérésre más magyarországi főreáliskolában is tanulhat és más róm. kath. finevelő intézetben is nyerhet elhelyezést. Érdeklődők részletes tájékoztatást szerezhetnek az erdélyi róm. kath. Státus méltóságos Igazgatótanácsától Kolozsvárt.

— **Utóhangok egy körjegyzőválasztáshoz.** A székelyderzsi körjegyző-választásról már megemlékeztünk. Most utólag arról értesítenek, hogy a kör képviselői Pál János oklándi jegyzőt akarták volna megválasztani önmaguknak, aki különben eleintén hivatalos jelölt volt. Azonban — úgy látszik — a rugonfalvi akció győzelmesebb volt s így a főszolgabíró Pál Jánost nem is jelölte, hogy ezzel a kör kívánsága valamiképp ne teljesülhessen. Vajjon mire való a mai rendszer mellett a sok választási komédia!? A főszolgabírák görögütüz és hazugfüstök nélkül otthon csücsülhetnének és egyszerűen kineveznék a megválasztandó pasast. Így legalább nem háborítanak a jó érzésű, alkotmánytisztelő embereket. Hiszen a sok hókusz-pókusz után is — csak azt „választják, akit ők, illetve a főispán előparacsol nekik... Igazán csömörletes, undorító állapot, ahogy mostanában munkálkodnak ezek az urak a modern közigazgatás mezején...

— **Bucszó zenészek.** A Gergely-féle Sösfürdő zenészei e hó 3-án (szombaton) este 8 órától kezdődőleg bucsu-estélyt rendeznek, a melyre e helyen is meghívja a m. t. közönséget Vass János és zenekara Erdő-szentgyörgyről.

— **Olcso és szép kiadásu róm. kath imakönyvek** színes képekkel díszítve, a győri és pécsi egyházmegyei hatóság engedélyezésével, gyönyörű választékban kaphatók Betegh Pál könyv-, zenemű-, papiros-, író- és rajzszertületben Székelyudvarhely, Kossuth-utca 31. sz. alatt.

— **Értesítés.** Tisztelettel szives tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy a nyári idényre a legujabb férfi és női divatújdonságok: kalapok, ruhaszöve-tek férfi és női felöltők dus választékban raktárra érkeztek és a legjutányosabb árakban rendelkezésére bocsátom. Mindenkinék saját érdekében ajánlom szives megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

* A székelyek alkotmányának története,

különösen a XVI. és XVII. században. Irta: Dr. Konnerth János Némethől fordította Balásy Dénes fővárosi tanár. Ára 4 K. Rendkívül érdekes, a székelység legsajátabb ügyeit tárgyzó mű, mely 408 oldalas, vasos kötetben a székelyek ősfoglalását, a Székek fejlődését, feladatát, kapitányait, a hulló vagy szolgabírókat (székbíró), a főkirálybírókat, az esküdteteket vagy székülöket, a jegyzőt vagy nótáriust, a falut vagy községet, a rendeket a Székelyföldön (A három rend, A földönlakók, Székely táma, Székely bánja vára 1562, A darabotok, A két első rend helyzete, lófők, A primorok vagy főnépek, Nemeselek, jobbágyok, zsellérek), a székelyek hadi szolgálatait, a hadterhek felosztását a rendek között, muszály vagy hadi szemléket, a praesidium vagy határőrséget, a székelyek adózását, az egyenlő megterhelhetőség korszakát 1562-től 1601-ig, a rendes közterhektől való megszabadulás korszakát 1601-től 1657-ig, hadadót, török adót fizetnek a székelyek is, 1657-1601-ig, a székelyek birtok- és örökösödési jogát, a székelyek sóhordási jogát nagy tudással, kitűnő fordításban tárgyalja. Új nyomokon jár. Kiváló forrásmunka, gazdag adatokkal. Kapható Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és borszárművelők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borkok.

ÉRTESETÉS.

A m. t. közönség szíves tudomására kívánom hozni, hogy Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 21. szám alatt, az eddig Ferentzy és Kováts cég alatt álló és széleskörben előnyösen ismert **fényképészeti műtermet** saját nevem alatt fogom tovább vezetni. A m. t. közönség eddigi nagybecsű pártolását hálásan megköszönve, kérem azt jövőre is részemre főtartani kegyeskedjék.

Kész szolgálattal:

Kováts István
fényképész.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi borszárművelő kedőnéi

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Eladó szállodai és kávéházi berendezés.

Székelyudvarhelyt, Tunyogi Csapó Ferenc Központi szállodájában az összes berendezés szabad kézből folyó évi augusztus 22-től kezdve, jutányos áron eladatik.

Hirdetés az üzlet lelke! Hirdetés nélkül nincs forgalom! **HIRDESSZEN** tehát a „Székely-Udvarhely”-ben

Udvarhelyvármegye Nemes Csárdái.

Szerkesztette: Pálmay József. Ára füzve 16 K. Míg a készlet tart kapható; Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses családtörténeti adatokat tartalmaz.

1848 eredeti francia angol és amerikai toalettmódtól közöl a **BUDAPESTI BAZÁR** egy évfolyamában. Előfizetési ára: **negyedévre 2 korona.** Ingyen mutatványszámot küld a **„BUDAPESTI BAZÁR”** kiadóhivatala Budapest, VIII. Baross-utca 22. (Budapesti Bazár-ház.)

A Talmud magyarul.

Egyre halljuk a Talmud-morált, Talmud-erkölcsöket emlegetni, bár a legtöbb ember ismeri a Talmudot, nem ismeri éppen azokat a részeket, amelyek a keresztény világot érdeklik s melyeket saját jól felfogott érdekeinek megóvása céljából ismernie kellene. A Talmud a zsidó rabbiképzők tananyaga, ez az ő teológiájuk. Nincs az a pikáns pornographia, nincs az a rémregény, ami ennél érdekesebb lenne. A Talmud kivonatos, de szöszterinti fordításban most jelenik meg 320 kvartoldalra. Ára 10 korona. Népies kiadás 2 K, 2 drb 3 K, 3 drb 4 korona. Megrendelhető: „A Kereszt” kiadóhivatalában Budapest, III. Nád-utca 1. szám.

ÉLETKÖNYVE

állandó házi orvos. Ingyenes gyógymód: tifusz, kolera, toroklob, rüh, vérhas, mindenféle himlő és vörheny, orbánc, bujakór, szemhurut, agy-, tüdő-, szív-, gyomor-, méh- és bélgyulladás, vesemáj-, lép-, hólyag bajok, skrófula, köszvény, csusz, nyavalyatörés, aranyér, gutaütés, nehéz sebesülések, vérszegénység, vízkórúság, szárazbetegség (tuberkulózis), torok- vagy mandolagyulladás, gyomorkatarus, őrlés stb. ellen. Irta: DERZSI JÓZSEF. Az E. M. K. E. — tekintélyes orvosok ajánlata — népkönyvtárai részére 100 példányt elfogadott. Ára .. 3 korona. Kapható: ..

Betegh Pál kiadónál Székelyudvarhelyt és valamennyi könyvkereskedésben.

SZÉKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap, Udvarhely vármegye legelterjedtebb közlönye. Megjelenik hetenként 2 szer. Előfizetési ára félévre 5 K. Elterjedtségénél fogva hirdetésekre a legalkalmasabb.

Emke Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapírok. Ezeket kívül közönséges és finom, színes és virágos leveledpapírok és borítékok, levél-kártyák, vász- Képes levelezőlapok 20-féle helybeli felvétel, leveledpapírosok stb. Nagy választék tájképes virágos, genre művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Állandóan kaphatók mindenféle kész nyomtatványok, u. m. községi, körjegyzői, szolgabírói, végrehajtói, ügyvédi, lelkeszi, iskolai, üzleti és különféle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVANYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATÓ- ÉS KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ÉS PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, súlyú és minőségű irodai és irodai

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapírok, vonalzott és rovatos papírok, rajzpapírok, irógéppapírok, esomagoló és selyempapírok, másolópapírok, itató-papírok, szűrőpapírok, torta- és befőző-papírok, könyvkötő-papírok és papírkülönlegességek. Kártyapapírok.

Lemezpapírok minden sulyban. Hangjegypapírok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüzetek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek, diszminták, szepirási és rondirási minták. Olcsó legyező-falrajzek, klozetpapírok, szivarkahüvely, szivarka s névjegytárcák. Dohány- és szivartárcák bőrből és fémből. Bőrtárcák, pénzes-erszőnyök, okmány és irománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, táblázatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrovidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélirótollak, ronditollak, üveg-tollak, tollszárak, disztollszárak. Ironok, fekete, színes és másoló-ironok (crayonok), zsebironok, esavarironbetétek, ironvédők, ironhegyezők. Kréták, iskolai, kávéházi és fajelző kréták, színes kréták. Tinták, legjobb irodai és másoló tinták, színes, vegy- és ruhajelző-tinták, bélyegzőfestékek, tus, mézga, foltlító, titbronz.

HEGEDŰ, hegedűvonó, hurok, hegedű-iskola, hegedű-alkatrészek. Gramophon és fonográfok, lemezek és hengerek, danglelő-sipok és oronok. Monogramok fehérnemű és leveledpapírjelzésre. Kézi nyomda. — Különféle bélyegzők, pecsétnyomók, pecsétjegyek, pecsétviasz, festékpárnák, ostyak. Ajtóablak és névfeliratok öntött fémből, erdeszkalapácsok gyári áron.

A hazai és külföldi jeles írók művei, ifjúsági iratok és képeskönyvek folyton vannak készletben. Teljes Magyar Könyvtár. A székelyudvarhelyi középiskolákban és a városi és megyei elemi népiskolákban használatban levő összes tankönyvek rak-tára. Szótárak, térképek, naptárak, imakönyvek, albumok, emlékkönyvek, üzleti beíró könyvek főkönyvek, pénztárkönyvek, naplók, jegyzőkönyvek, másolókönyvek, bevásárló könyvek zsebkönyvek (notesek), pénztár-tömbök (Block), hárcs és szelvénykönyvek.

Körzök,

vonalzók, háromszögek, szögmérő, rajzdeszkák, tolltollak, itató-deszkák, olaj-szefesték minden színben. Ecsetek. Irodai és zsebtintatartók, disztintatartók, toll-állványok, szivacs-eszecsze, író-mappák. Legjobb dörzsmézőgék, gummiszalagok. — Rajzszögek, szönyeg szeglek, kapesok stb.